

УКРАЇНА

01-15/8901
04.12.2015

ХАРКІВСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ
ВИТЯГ З ПРОТОКОЛУ № 8
засідання колегії
обласної державної адміністрації
від 26 листопада 2015 року

2. Про стан дотримання законодавства щодо захисту прав і законних інтересів дітей в Харківській області.

Проаналізувавши та обговоривши питання про стан дотримання законодавства щодо захисту прав та законних інтересів дітей в Харківській області, колегія обласної державної адміністрації відзначає, що в області вживаються заходи щодо дотримання законодавства з питань захисту прав та законних інтересів дітей.

Сьогодні найбільш актуальним питанням у суспільстві залишається робота з сім'ями, де виховуються діти, які перебувають у складних життєвих обставинах.

За статистичними даними на території області проживає 422956 дітей, з них 4409 осіб або 1,0% відносяться до категорії дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

Основними завданнями законодавства України з питань захисту прав та законних інтересів дітей є створення безпечних умов життя, забезпечення права на освіту та на отримання медичної допомоги, збереження життя та здоров'я.

У Харківській області з метою забезпечення ефективного управління у сфері охорони здоров'я, досягнення організаційної та економічної результативності діяльності галузі діє єдина комплексна обласна програма «Здоров'я Слобожанщини». Обласною державною адміністрацією проводиться робота щодо належного оснащення дитячих медичних закладів. У закладах охорони здоров'я, що надають медичну допомогу дитячому населенню області, в наявності обладнання загальною вартістю 104,5 млн. грн. Проводиться постійна робота з меценатами з метою розширення переліку обладнання, яке на даний час є вкрай необхідним. У Харківській області відкриті та працюють «Клініки, дружні до молоді» на базі КЗОЗ «Обласна дитяча клінічна лікарня», КЗОЗ «Харківська міська дитяча поліклініка №2», КЗОЗ «Харківська міська дитяча поліклініка №14», КЗОЗ «Харківська міська студентська лікарня».

На базі ДУ «Інститут охорони здоров'я дітей та підлітків» з 2002 року працює благодійний фонд «Інститут раннього втручання», де щороку майже 100 сімей, у яких народилися діти з особливими потребами, отримують консультативну амбулаторну допомогу фахівців: фізичного реабілітолога, логопеда, психолога, лікаря-невролога, психіатра та педіатра.

З 2013 року працюють два центри раннього втручання для надання медико-психолого-педагогічної допомоги дітям-інвалідам: на базі

КЗОЗ «Харківська міська дитяча поліклініка № 23» та КЗОЗ «Харківська міська дитяча поліклініка № 2».

Особлива увага обласною державною адміністрацією приділяються дотриманню прав на охорону здоров'я дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. У межах договору соціального партнерства, який було підписано між обласною державною адміністрацією та ДУ «Інститут охорони здоров'я дітей та підлітків» АМН України на початку 2012 року, у закладі охорони здоров'я було виділено 15 цільових ліжко-місць у педіатричному відділенні для проведення комплексного медичного обстеження стану здоров'я дітей, які виховуються у прийомних сім'ях та дитячих будинках сімейного типу. З початку дії договору, з 02 квітня 2012 року, на базі Інституту було проведено обстеження 1140 дітей із 24 районів Харківської області, із яких 430 дітей за медичними показниками обстежені повторно. На даний час обстежені усі діти із прийомних сімей та дитячих будинків сімейного типу, триває робота з обстеження дітей, які виховуються під опікою та піклуванням фізичних осіб.

У рамках виконання заходів Загальнодержавної програми «Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини» на період до 2016 року» за кошти державного бюджету протягом поточного року область отримала лікарські засоби, вироби медичного призначення та медичне обладнання на загальну суму 10376,8 тис. грн.

Для дітей-інвалідів, які потребують постійного стаціонарного догляду, в області функціонує три дитячих будинки-інтернати (Шевченківський, Богодухівський, Комарівський). Зменшення кількості вихованців у дитячих будинках-інтернатах за останні роки створило підґрунтя для більш оптимальних умов їх утримання, розміщення підопічних на належних житлових площах, які відповідають встановленим нормативам, вивільнення приміщень для проведення реабілітаційних заходів, відпочинку, організації дозвілля тощо.

Одним із невід'ємних є право на освіту, яке забезпечується у дошкільних, загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладах області. У регіоні функціонує 817 загальноосвітніх навчальних закладів, де навчаються понад 228 тис. учнів, або кожна друга дитина, що проживає на території області. Надання якісної освіти в сільській місцевості безпосередньо пов'язане з роботою освітніх округів. У 2015/2016 навчальному році в регіоні функціонують 80 освітніх округів, де навчанням і вихованням охоплені майже 100 тис. дітей.

За статистичними даними, станом на 01 січня 2015 року, у Харківській області налічується 707 дошкільних навчальних закладів усіх типів і форм власності. Із загальної кількості навчальних закладів 181 знаходиться у складі навчально-виховних комплексів «Дошкільний навчальний заклад – загальноосвітній навчальний заклад», у т.ч. 8 НВК обласного підпорядкування. Показник охоплення дошкільною освітою дітей від 3 до 6 років усіма формами становить 97,7 %. Показник охоплення дітей старшого дошкільного віку різними формами дошкільної освіти (ДНЗ, НВК, короткотривалі групи, групи підготовки при загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладах,

приватних групах фізичних осіб, соціально-педагогічний патронат тощо) по області складає 100%.

Станом на 01 жовтня 2015 року відкрито 4 навчальні заклади, у т.ч. 2 ДНЗ (1 – м. Харків, 1 – Сахновщинський район) та 2 НВК (1 – Балаклійський район, 1 – Сахновщинський район) та 21 додаткову групу у діючих закладах сільських районів (Балаклійський, Вовчанський, Зачепилівський, Золочівський, Харківський), містах обласного значення: м. Лозова, м. Чугуїв та м. Харків.

З метою забезпечення рівного доступу до якісної освіти дітей, які потребують особливої педагогічної уваги, корекції фізичного та розумового розвитку, у Харківській області створені умови для навчання та виховання дітей у 31 навчальному закладі інтернатного типу, з них: 24 – обласного підпорядкування, 2 – районного, 3 – державного, 2 – у м. Харків, що здатні задовольнити соціальне замовлення стосовно навчання дітей майже з усіма видами фізичних, розумових чи психічних нозологій.

Основними пріоритетами в роботі обласної державної адміністрації є створення необхідних умов для занять дітей всіх соціальних категорій, пропаганда здорового способу життя, збереження мережі всіх ланок підготовки спортивного резерву, починаючи від дитячо-юнацьких спортивних шкіл, навчальних закладів спортивного профілю, шкіл вищої спортивної майстерності і закінчуючи центрами олімпійської підготовки, підтримка спорту вищих досягнень. Станом на 01 вересня 2015 року на території Харківської області функціонують 354 заклади фізичної культури та спорту. У дитячо-юнацьких спортивних школах навчаються 47105 дітей, або 17,0% від усього контингенту дітей 6 – 18 років.

Проводиться відповідна робота стосовно підтримки сімей з території АР Крим, м. Севастополя та тимчасово розселених громадян – вимушених переселенців із районів Донецької і Луганської областей. За оперативними даними місцевих органів управління освітою, у загальноосвітніх навчальних закладах області навчаються 5434 особи, у дошкільних навчальних закладах виховується 1806 осіб.

На підприємствах, в установах та організаціях було проведено персональне працевлаштування на робочі місця 322 дитини-сироти та осіб з числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

У 2015/2016 навчальному році на I курсі у вищих навчальних закладах I-IV рівнів акредитації навчаються 286 дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Соціальні виплати студентам-сиротам здійснюються відповідно до вимог чинного законодавства у повному обсязі.

В області налагоджено безперервний та постійний процес підготовки, організації та проведення оздоровлення дітей. Протягом усього року формуються та поновлюються бази даних дітей соціально незахищених категорій, коригуються плани направлення дітей на оздоровлення за рахунок бюджетних та залучених коштів. Оздоровленням та відпочинком охоплено 198660 дітей або 99,4% від запланованої кількості (199861 дитина), у т.ч. 116965 дітей соціально незахищених категорій (96,1% від запланованої кількості таких дітей – 121703).

На території області працювало 715 закладів (або 101,7% від запланованого (703), послугами з оздоровлення яких охоплено 87352 дитини.

Усього за рахунок коштів обласного бюджету придбано 5645 путівок для дітей соціально незахищених категорій для направлення їх до оздоровчих закладів області та розташованих на узбережжях Чорного та Азовського морів, Українських Карпат.

На І-ІХ зміни до ДП «УДЦ «Молода Гвардія» за рахунок державного бюджету направлено 436 дітей із числа соціально незахищених категорій. З них: дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, – 129; дітей-інвалідів – 36; дітей, які перебувають на диспансерному обліку, – 60; дітей із малозабезпечених сімей – 25; дітей із багатодітних сімей – 24; обдарованих дітей – 159; дітей внутрішньо переміщених осіб – 2; дітей, батьки яких загинули під час проведення антитерористичної операції – 1.

Забезпечення умов для дотримання прав дітей на освіту, змістовне дозвілля, проведення спільних профілактичних заходів органів внутрішніх справ та структурних підрозділів органів виконавчої влади створюють необхідне підґрунтя для попередження протиправних дій за участю дітей. Так, за підсумками 10 місяців поточного року на 23,8% відбулося зменшення кількості кримінальних правопорушень, скоєних дітьми, у т.ч. тяжких та особливо тяжких на 10,9%.

Разом з цим, аналіз підліткової злочинності за 10 місяців 2015 року свідчить про збільшення кількості скоєних дітьми незаконних заволодінь транспортними засобами, а також скоєння кримінальних правопорушень у стані алкогольного сп'яніння.

З початку 2015 року зафіксовано 86 фактів жорстокого поводження: по місту Харкову – 23, по області – 63 випадки. У тому числі до органів внутрішніх справ надійшло 43 повідомлень від самих дітей, що свідчить про знання дітьми їх прав та обізнаності щодо тих органів, до яких діти можуть звертатися. Зареєстровано в Єдиному реєстрі досудових розслідувань 12 випадків: за статтею 125 ККУ – 10, за статтею 127 ККУ – 1 випадок і за статтею 152 ККУ – 1 випадок.

До адміністративної відповідальності за порушення ст. 1732 КУпАП притягнуто 78 дорослих, які вчиняють насильство в сім'ї, у 75 випадках зазначеним особам винесено офіційне попередження та 3 захисних приписи.

Застосовуються заходи адміністративного впливу до батьків, які не виконують обов'язків щодо виховання дітей (ст. 184 КУпАП). Притягнуто до відповідальності 1781 особу.

У результаті вжитих заходів з профілактики жебрацтва та бродяжництва серед неповнолітніх протягом 10 місяців поточного року до органів внутрішніх справ надійшло 86 заяв та повідомлень про безвісне зникнення 99 дітей, з них 18 неповнолітніх оголошені в розшук із заведенням справи оперативного обліку та проведенням кримінального провадження. Упродовж доби розшукано 81 дитина, що складає 81,8% від загальної кількості зниклих. Випадків повторного залишення неповнолітніми домівок не зафіксовано.

На території області 24 неповнолітніх утримуються у Харківській установі виконання покарань № 27, 67 осіб відбувають покарання у Курязькій

виховній колонії ім. А.С. Макаренка, 136 осіб перебувають на обліку в районних підрозділах кримінально-виконавчої інспекції.

Фактів застосування до ув'язнених та засуджених дітей і жінок з дітьми катувань, тортур чи іншого жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження чи покарання у 2013-2015 роках в установах виконання покарань області не зафіксовано.

Для засуджених, які не мають робітничої професії, за якою вони можуть бути працевлаштовані, організовано навчання у професійно – технічному училищі при Курязькій виховній колонії. Освітню діяльність професійно-технічне училище здійснює з трьох професій: слюсар з ремонту автомобілів, токар, слюсар з механоскладальних робіт.

Відповідно до змін в кримінально-виконавчому законодавстві України в Курязькій виховній колонії забезпечено право засуджених на телефонні дзвінки без обмежень їх кількості та на користування глобальною мережею Інтернет у визначений розпорядком дня час.

В області проводиться системна робота з дотримання прав дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, на виховання в сім'ї. Станом на 01 листопада 2015 року у різних формах виховання у районах та містах області перебуває 4409 дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Із загальної кількості дітей зазначених соціальних категорій 3020 дітей виховуються під опікою, піклуванням у переважній кількості родичів, 1134 дитини – у 38 дитячих будинках сімейного типу та 325 – у прийомних сім'ях. З 2008 року, за часи дії обласної соціальної програми реформування закладів інтернатного типу, кількість дітей, що виховуються в умовах сім'ї, збільшилася у 19 разів. На даний час конституційне право дітей, що залишилися без батьківського піклування, на виховання в сім'ї задоволено у відношенні 4154 дітей, що дорівнює 94,2 %. Такий високий показник має Харківська та Рівненська області.

Першочерговим правом кожної дитини, що залишилася без батьківського піклування, є усиновлення. В області зберігаються пріоритети українського усиновлення. Із 109 дітей, які були усиновлені протягом цього року, 91 дитина (83,5%) усиновлені громадянами України та 18 дітей (16,5%) – іноземними громадянами. Із 18 дітей, у відношенні яких відбулося іноземне усиновлення, 11 дітей перебувають на місцевому обліку служб у справах дітей Донецької та Луганської областей і переміщені до будинків дитини Харківської області під час проведення антитерористичної операції.

Останнім часом у центрах соціально-психологічної реабілітації дітей перебувають діти понад нормовану кількість, що свідчить про складну ситуацію у сім'ях, особливо у тих, що проживають у сільській місцевості. Це спричинено високим рівнем безробіття, зниженням матеріального рівня сімей, які виживають за рахунок свого господарства, або за рахунок інших джерел, у тому числі за рахунок дитячих соціальних виплат. Як у місті, так і у селі особливо не вистачає соціальних фахівців, які б могли своєчасно діагностувати таку сім'ю та надати їй допомогу з метою збереження для дитини біологічного сімейного оточення.

Особливою проблемою є комплектування штатної чисельності працівників, на яких покладено обов'язки контролю за забезпеченням та дотриманням прав дітей. Якщо на початку поточного року штатна забезпеченість служб у справах дітей по області складала 83%, то на даний час цей показник дорівнює 79%. Ураховуючи, що жоден вищий навчальний заклад України не готує спеціалістів для служб у справах дітей, які повинні поєднувати фах юриста, педагога та психолога, такий стан справ є проблемою на державному рівні.

З метою створення оптимальних умов для дотримання законодавства щодо захисту прав та законних інтересів дітей в Харківській області, заслухавши доповідь заступника голови – керівника апарату обласної державної адміністрації Аббакумова В.Ю. із зазначеного питання, колегія обласної державної адміністрації вирішила:

1. Інформацію заступника голови – керівника апарату обласної державної адміністрації Аббакумова В.Ю. взяти до відома.
2. Головам районних державних адміністрацій у межах компетенції:
  - 2.1. Заслухати на засіданнях відповідних колегій, координаційних рад у справах дітей питання про результативність роботи органів виконавчої влади щодо захисту прав та законних інтересів дітей.
  - 2.2. На виконання розпорядження Кабінету Міністрів України від 26 серпня 2015 року № 881-р «Про затвердження плану заходів з виконання у 2015 році Загальнодержавної програми «Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини до 2016 року» розробити план заходів на 2015 – 2016 роки.
  - 2.3. Забезпечити збереження штатних працівників служби у справах дітей.
  - 2.4. Забезпечити здійснення контролю за станом:
    - належної організації та проведення профілактичної роботи з попередження бездоглядності та безпритульності дітей, попередження правопорушень та злочинності;
    - забезпечення прав дитини на освіту;
    - своєчасного виявлення сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах, взяття їх під соціальний супровід, збереження для дитини біологічного сімейного оточення;
    - задоволення першочергового права дитини-сироти та дитини, позбавленої батьківського піклування, на виховання в сім'ї;
    - створення оптимальних умов утримання та виховання дітей, збереження їх здоров'я в умовах сімейних форм виховання;
    - обстеження здоров'я дітей, які перебувають під опікою, піклуванням в умовах ДУ «Інститут охорони здоров'я дітей та підлітків» НАМН України.
  - 2.5. Здійснити аналіз постановлення на квартирний облік дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, що перебувають на обліку служби у справах дітей районної державної адміністрації, яким виповнилося 16 років.
  - 2.6. Забезпечити:

організацію першочергового оздоровлення та відпочинку дітей, які потребують особливої соціальної уваги і підтримки;

захист прав і свобод дітей, які переміщені з районів проведення антитерористичної операції Донецької та Луганської областей;

організаційні умови для введення у промислову експлуатацію Єдиної інформаційно-аналітичної системи (ЄІАС) «Діти» відповідно до нормативно-правових вимог;

своєчасне та повне внесення даних про дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, до Єдиної інформаційно-аналітичної системи «Діти».

3. Управлінню Державної пенітенціарної служби України в Харківській області (Крикушенко О.Г.), службі у справах дітей Харківської обласної державної адміністрації (Печерських Т.П.), Департаменту соціального захисту населення Харківської обласної державної адміністрації (Шпарага Ю.І.):

забезпечити взаємодію із районними службами у справах дітей та Центрами соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді з метою соціальної адаптації неповнолітніх, які звільняються з Курязької виховної колонії ім. А.С. Макаренка, у тому числі тих, які до засудження проживали на тимчасово окупованих територіях Донецької та Луганської областей, їх соціального супроводу.

Запропонувати міським головам міст обласного значення здійснити аналогічні заходи.

Голова обласної державної адміністрації, голова колегії

І.Л. РАЙНІН

Аббакумов В.Ю.

Обізна С.М.

